

Oslo, den 13. mai 1942.

Til
distriktkontorer for arbeidsformidling,
fylkesmenn (avd. arbeidstiltak),
arbeidskontorer og ombudsmenn.

100667

Meget viktig.

**ARBEDSKRAFT TIL SAMFUNNSVIKTIG VIRKSOMHET. NYE DIREKTIVER
FOR PÅLEGG M.V:**

Tyske anleggsplasser har hittil varslet et behov på ca. 15 000 mann. I rundskriv nr. 137 er de mest presserende oppdrag ført opp. Jordbruket mangler i travleste tida mangfoldige tusen mann, vedhogsten likeledes mange tusen. Behovet for arbeidskraft vil bli mer merkbart utover sommeren, og en må rekne med stigende vansker med å skaffe den.

Det er fra høyeste hold krevet at det uten opphold blir skaffet til veie arbeidskraft det her gjelder.

Sosialdepartementet har i den anledning 9. ds. skrevet til direktoratet bl.a. slik:

"En må rekne med at behovet vil være stigende ut over sommeren og at en dermed vil få økende vansker med å skaffe den nødvendige arbeidshjelp.

Disse forhold gjør det å første rekke uomgjengelig nødvendig at alle brukbare arbeidsreserver blir nyttat ut slik at en i hver fall minst mulig blir nødt til å skaffe arbeidskraft til de nevnte formål ved å stanse bedrifter som er i gang. Målet for arbeidsformidlingen må her være snarest råd er å få i arbeid alle dem som nå går ledige eller som bare delvis er sysselsatt.

Foreliggende opplysninger tyder på at et ikke ubetydelig antall personer unnlater å oppfylle sin plikt til å melde seg til arbeidsformidlingen når de er uten arbeid, jfr. forordning om arbeidsformidling av 8. oktober 1940 § 1. Departementet skal anmode direktoratet om snarest mulig innskjerpe overfor de underordnede forordningsorganer at de plikter å påse at denne bestemmelse blir overholdt, jfr. straffebestemmelsene i nevnte forordning § 11.

Arbeidsformidlingen kan imidlertid ikke nøye seg med å påse dette. Det gjelder også å finne fram til og få satt i virksomhet

ikke-arbeidende, men arbeidsføre personer som ikke kan regnes for arbeidstakere og derfor ikke er undergitt meldeplikt etter nevnte forordning om arbeidsformidling. Arbeidsformidlingen må gå inn for en energisk avsporing av arbeidsmarkedet med dette for øye, og kan i tilfelle gjøre bruk av adgangen til å gi arbeidspålegg etter gjeldende bestemmelser.

Departementet er klar over at det i praksis kan melde seg en del vansker for arbeidsformidlingen når det gjelder inn ledige arbeidstakere som ikke melder seg, så vel som andre ledige som ikke hører med til arbeidstakernes klasse. Direktoratet bør derfor hen-vise de underordnede forordningsorganer til, når det trengs, å bruke den adgangen de har til å kreve hjelp av offentlige og kom-munale myndigheter, enkeltpersoner og institusjoner, jfr. forordning om arbeidshjelp til jord- og skogbruk av 27. mai 1941 § 12 og midlertidig forordning om arbeidshjelp til særlig samfunnsviktige arbeidsoppgaver av 9. juli 1941 § 5. Særlig kommer her i betraktning samarbeidet med lensmennene og det øvrige lokale politi, forsorgsvesenet, folkeregistret m.v. for å oppspore personer som ikke av fri vilje melder seg til arbeid.

Etter bestemmelsene av Ministerpresidenten i møte torsdag 6. d.m. vil vedkommende ministre instuere sine underordnede organer om så energisk som mulig å hjelpe arbeidsformidlingen med dette."

Det vil være kjent at det i dag er så godt som ingen tilmeldt ledig arbeidskraft som kan nyttes til omhandlede arbeider, og et tilfredsstillende resultat avhenger helt og holdent av arbeidsformidlingens innsats.

1. Som en innledning må distriktskontorene, (fylkene, avd. arbeidstjenestela rykke inn annonser i lokalpressen der meldeplikten innskjerpes etter noenlunde samme linjer som i direktoratets plakat av mars 1941. (Annet ut-avsnitt og punktet om arbeidsgivere passer ~~ikke~~ ikke i dette sammenheng. Istedenfor kan settes f. eks.: All disponibel arbeidskraft må nyttes inn i produksjonslivet.) Annonsen må gis framtredende plass. Mulighetene for straff framheves.

2. Lokalformidlingens første aktive skritt blir å oppspore ledige som ikke er meldt. Se departementets bemerkninger om dette.

Det gjelder da å etablere et hurtigvirkende samarbeid f.eks. med politi, lensmenn, fattigforstandere, folkeregister, skolestyre, forsyningsnemnd og andre som måtte sitte inne med personal-lokalkjennskap. Arbeidsløshetsnemndas medlemmer skal være observatører i hver sin krets. Det har også vært foreslått å etablere egne aktive medhjelpere rundt om i den formidlingsdistriktet. Da forholdene ubetinget tvinger til at den arbeidskraft som er fordret til anlegg ens må finnes i løpet av kort tid, må omhandlede samarbeid med offentlige og kommunale myndigheter m.v. straks etableres.

Overalt må gjennomføres streng kontroll med forsorgstønad, slik at denne bare gis til arbeidsuføre. Stønad av arbeidsløshetsstrygden gis bare i helt ekstraordinære tilfeller.

3. Den arbeidskraft som det nå gjelder å finne fram til er nå på den ene side fagarbeiderne og på den annen side de ulærte arbeidere. Fagarbeiderne vil omtrent bare kunne finnes ved igangværende bedrifter.

Hva hjelpearbeiderne an går mot er kravet ene og alene at de er arbeidsføre, se forordning 9. juli 1941 § 1 og forskriftenes pkt. 2 og forordning 27. mai 1941 § 1. Det er intet vilkår her at vedkommende har noen øvelse, bare vedkommende er arbeidsfør i vanlig forstand, for det arbeid han nå settes til.

4. Arbeidsformidlingens neste hovedoppgave blir å utskrive arbeidere fra bedrifter med begrenset arbeidstid eller begrenset arbeidsmengde, eller av mindre samfunns viktig betydning. Begrenset arbeidstid og arbeidsmengde må f.eks. antas i stor utstrekning å foreligge innen handel- og kontorgruppen, særlig da i byene, f.eks. i manufaktur- og bekledningsbransjen, banker og forsikringselskaper. (Foreløpig holdes tekstil-, trikotasje- og konfeksjonsindustrien som sådan utenfor.) Som yrker av begrenset samfunnsmessig betydning nevner en etter de linjer som er fulgt i andre land all luksusvirksomhet, restaurantvirksomhet og frisørbransjen. Arbeidstakere som blir ledige fra hermetikkindustrien og annen sesongindustri og ellers vaal vis ikke har hatt nytt arbeid, skal gis pålegg (jfr. her oppdragene fra Frostfilat, Bodö).

5. Det kan ikke utskrives arbeidstakere fra næringer og bedriftsgrupper som kan kreve pålegg etter forordning 9. juli 1941, eller som er særskilt beskyttet ved rundskriv nr. 77/78, 85, 115 og 127. Heller ikke kan det utskrives bygge- og anleggsarbeidere fra jord- og skogbruk, gartneri og torvdrift. De bedriftsgrupper som er beskyttet av forordning 27. mars 1941 er ikke automatisk fritatt for å avgi folk etter arbeidsformidlingens krav, men det vil være klart at bedrifter som arbeider utelukkende eller hovedsaklig med tyske leveranser er fritatt. En bedrift kan imidlertid ikke påberope seg tyske leveranser når disse bare utgjør en del av den samlede produksjon og denne delen kan bli dekket til tross for rekvireringen.

6. For å gjennomføre utskrivning fra bedriftene kan arbeidsformidlingen kreve bistand av bransjeforeninger eller fra bedrifter direkte, jfr. forordning 27. mai 1941 § 12 og forordning 9. juli 1941 § 5. Bedriftene må derfor på oppfordring gi navnelister med oppgave over arbeidstakernes alder, forsørgingsplikt, yrke (fag) og særlig opplysninger f.eks. om vedkommende mannskap i det sivile luftvern, om hans arbeidsplass i bedriften ikke kan tjenes av noen annen, om han er absolutt uunnværlig for bedriften osv. Fortrinnsvis bør bedriftene avkreves forslag til uttak av et bestemt antall menn. Bedriftene kan ikke etter uttaket påberope seg bedriftsforhold som de ikke på forhånd har gitt opplysning om.

7. Det vil være innlysende at arbeidsformidlingen intet vil oppnå hva den skal ta vesentlig hensyn til protester og innvendinger av enhver art. Arbeidsformidlingen må, nødt og tvungent, ta de arbeidsføre personer der de er å finne. Det får bli de overordnende organers sak å behandle protester og anker. Det vil på den annen side være klart at arbeidsformidlingen pliketr å ta sosiale hensyn, og en minner også om at arbeid ikke er å oppfatte som straff. Arbeidsformidlingen må derfor ikke nyttes som en straffeanstalt hvor personlige eller sterkt tidsbetonte interesser tilsidesetter arbeidsformidlingens sosiale grunnlag, nemlig en upartisk, rettfærdig, objektiv behandling av hvert individ som kommer innen formidlingens rekkevidde.

8. Formidlingsvirksomheten drives foræløpig som ved vanlig formidling i direkte samarbeid med oppdragsformidlingen, se Rikslista og andre fænn-gjøringar (rundskriv 137). Det vil senere bli gitt nærmere instruksar på dette punkt, bl.a. om fordeling av kvoter på distriktene, som distriktene da får plikt til å dekke.

9. Den forserte aktivitet som Sosialdepartementet krever av arbeidsformidlingen forutsetter mange steder mer arbeidshjelp ved formidlingskontoret. Kommunene må være lydhøre overfor krav om nødvendig ekstrahjelp. Direktoratet vil tilrå refusjon etter vanlig sats for slik ekstrahjelp der den har vist seg påkrevd.

10. Distriktskontorene, fylkene (avd. arbeidstiltak) blir med dette pålagt nøy å kontrollere at de lokale formidlingsorganer uten opphold går inn for å skaffe den omhandlede arbeidskraft bl.a. ved å etablere det foran nevnte samarbeid med politi, fattigforstander m.v. Kontrollen må utøves bl.a. ved ukentlig meldinger fra de lokale formidlinger til distriktskontorene, og meldingene må vise antall pålegg, arbeidssteder m.v., slik at distriktskontoret nøy kan følge begivenhetens gang. Da det er umulig for Direktoratet å kunne øve kontrollen i detaljer, blir distriktskontorene herved pålagt et stort ansvar, og en må kreve hyppige rapporter hit så vel muntlig som skriftlig over hvordan forholdene utvikler seg.

Vedlagte gjenpart av dette rundskriv bes sendt ordføreren, se særlig pkt. 8.

E: JACKBO.

J. Tannæs Fjeld.